

[Dræbøye]

åbne land. Ja, det fremgår af lovforslagets bemærkninger og er i øvrigt en gammelkendt uenighed, men jeg synes godt, man kan tillade sig at spørge, om det nu er så sikkert, at Kommunernes Landsforening i det standpunkt, den har taget, repræsenterer alle kommuner, eller om der ikke er tale om, at en lang række af landets mindre kommuner faktisk meget nødig ville stå i den situation, at de skulle have zonetovskompetencen, med det til følge, at de skulle have folk ansat i den tekniske forvaltning, som skulle være godt inde i hele den amtskommunale sektorplanlægning, og det er vel op imod 10 sektorplaner, som indgår i administrationen af zonetovstilladelserne. Jeg tror, at miljøministeren, hvis han gjorde sig den ulejlighed at stille dette spørgsmål i en række af de helt små kommuner, ville få en betydelig mere nuanceret tilkendegivelse end den, han har fået fra Kommunernes Landsforening.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg har haft den største glæde af forhandlingerne med Kommunernes Landsforening og med Amtsrådsforeningen og hovedstadsrådet om disse spørgsmål. Når jeg forhandler med kommunernes repræsentanter, tager jeg for pålydende, hvad de fremfører. Skulle der være ting, medlemmerne gerne vil drøfte med kommunernes repræsentanter i den henseende, går jeg ud fra, at de dukker op i udvalget, så man vil få lejlighed til at spørge dem direkte, om de nu også dækker de kommuner, de repræsenterer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 91:

Forslag til folketingsbeslutning om positiv fredstjeneste.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

(Fremsat 25/3 83).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling**Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):**

I et levende demokratisk samfund som det danske er det vigtigt, at vi alle sammen har den bedste mulighed for at tilegne os en så kvalificeret viden om de sikkerhedspolitiske spørgsmål som overhovedet muligt, herunder også om mulighederne for at undgå konflikter. Målet er naturligvis, at vi på en så kvalificeret måde som muligt kan tage stilling til sikkerhedspolitiske spørgsmål, og at vi kan få en så god diskussion om disse emner som muligt. Vi er alle sammen enige om, at det er forfærdelig vigtige emner, og derfor har vi også alle sammen en interesse i at kunne deltage i denne diskussion på et så seriøst grundlag som muligt. Det gælder, næsten uanset om det er menigmand eller -kvinde, uanset om det er værnepligtige i forsvaret, værnepligtige i civilforsvaret eller civile værnepligtige.

I forslaget foreslås det, at en sådan oplysning særlig skal gives de civile værnepligtige som led i en tvungen tjeneste. Ydermere skal undervisningen have en sådan karakter, at de civile værnepligtige efter kort tids forløb skulle kunne undervise i disse meget vanskelige emner. De civile værnepligtige har som andre værnepligtsgrupper meget forskellig uddannelsesmæssig baggrund og forhåndsviden ud over den aldersmæssige spredning, men mange af dem er jo – bortset fra det – noget unge til den opgave. Jeg tvivler bl.a. af disse grunde på, at det på den korte tid vil være muligt at give mere end nogle ganske få særligt interesserede tilstrækkelig viden til, at de kan indgå som undervisere i en seriøs oplysningsvirksomhed på disse komplicerede, men også forfærdelig vigtige områder.

En bred deltagelse i oplysningsvirksomhed vil i øvrigt give den eksisterende udstationsordning ganske store vanskeligheder af administrativ art.

[Indenrigsministeren]

I øvrigt mener jeg, at den almindelige fritidsundervisning kunne være en udmærket ramme om undervisning i de fleste af de emner, som nævnes i forslaget, og at både værnepligtige og andre kan hente viden på helt frivillig basis og med undervisere, der har langt større baggrund, end det er muligt på den korte tid at bibringe de unge civile værnepligtige, som måske endda slet ikke er egnede til at varetage oplysningsvirksomhed. Det er jo ikke sikkert, at man, fordi man er civil værnepligtig, besidder de største pædagogiske evner eller kan bibringes dem i løbet af så kort tid, og vi skal jo stadig være opmærksom på, at det er meget væsentlige emner, der her skal orienteres og fortælles om.

Efter forslaget skal de civile værnepligtiges muligheder for udstationering udvides til også at omfatte bl.a. fagforeninger, lejerforeninger, fredsgrupper, politiske foreninger og andre. Hertil skal jeg bare sige, at udbyttet af de værnepligtiges arbejde efter den nugældende lov skal tilfalde almenheden, som der står, og efter disse retningslinjer sker udstationering derfor fortrinsvis til offentlige eller offentligt støttede sociale og kulturelle institutioner samt til private foreninger og organisationer med et almennyttigt formål. Loven giver ikke mulighed for, at de civile værnepligtige udstationeres til foreninger og sammenslutninger, som varetager økonomiske eller andre, skal vi sige mere private interesser for sine medlemmer, og jeg mener, det er vigtigt for hele udstationeringsordningen, at den forudsætning fastholdes.

Langt de fleste søger efter det indledende skoleophold ud til udstationeringspladser, hvor de kan vælge mellem en lang række sociale og kulturelle institutioner og foreninger spredt ud over hele landet. Udstationeringspladserne er indholdsmæssigt så forskellige, at den enkelte værnepligtige har gode muligheder for at vælge en udstationering, som passer til hans særlige interesser og ønsker. Desuden er der langt flere udstationeringspladser, end der er civile værnepligtige. Det er sådan, at der i dag er ca. 300 civile værnepligtige, men at der er langt flere, som efterspørger civile værnepligtige til udstationering. Der er altså ikke brug for en udvidelse af udstationeringspladserne.

Som det er fremgået af det, jeg har sagt her, kan regeringen ikke støtte det foreliggende forslag.

Knud Damgaard (S):

Det er jo en beskeden gruppe af medborgere, dette forslag omhandler. Det betyder til gengæld ikke, at man skal underkende den idealisme og den holdning, de pågældende har. Så selv om det er rigtigt, at man i dag har flere udstationeringsmuligheder, end der er mandskab til at betjene dem, vil det nok være rimeligt at kigge nærmere på, om der er mulighed for en vis udvidelse. Jeg synes nok, at SFs beslutningsforslag er meget vidtgående, og jeg er enig med ministeren i den bekymring og skepsis, der kunne være med hensyn til at kunne uddanne folk til at sende i marken på disse områder. På den anden side skal jeg ikke nægte, at vi i socialdemokratiet mener, det er rimeligt, at man udvider udstationeringen til at omfatte sådanne organisationer, bevægelser og aktiviteter, der har direkte forbindelse med den idealisme og den grundholdning, de pågældende har.

Derfor vil vi under udvalgsarbejdet meget gerne medvirke til at finde frem til, hvilke øvrige organisationer og bevægelser der kan komme på tale, og vi vil i øvrigt også gerne undersøge muligheden for at udvide den periode, hvor man får information om de muligheder, der foreligger, således at både nye og gamle udstationeringssteder får lejlighed til at forelægge det, de står for, på en rimelig måde, hvorved man får et nyttigt grundlag at træffe sin beslutning på.

Finn Jørgensen (KF):

Det konservative folkeparti afviser – naturligvis – det foreliggende beslutningsforslag.

Vi har ingen ønsker om at medvirke til at ændre den civile værnepligt som foreslået af SF. Det betyder ikke, at vi ikke kan være positive over for i andre forbindelser at ændre forhold i forbindelse med civil værnepligt, men ikke, som det her er foreslået.

Forslaget forekommer på mange måder uigennemtænkt, og det har fået en helt misvisende betegnelse: »positiv fredstjeneste«. I virkeligheden dækker det over et ønske om, at værnepligten skal kunne aftjenes som agitator for synspunkter, der strider mod Danmarks forsvars- og udenrigspolitiske linje.

Alene forslaget om, at 2-3 måneders indledende kursus skal omfatte konflikt- og krigsforebyggelse, Nord-Syd- og Øst-Vest-proble-

[Finn Jørgensen]

matik, alternativ sikkerhedspolitik, ikke-voldsforsvar og baggrunden for fredsbevægelserne, afslører klart, hvad der er formålet, nemlig uddannelse af agitatorer, der skal sættes ind, som jeg siger, mod dansk forsvar og dansk udenrigspolitik. Denne uddannelse skal tilrettelægges – det synes jeg man skal lægge mærke til – i samråd med de værnepligtige. Så er linjen jo faktisk fastlagt, og det er også ud fra det, jeg tager min vurdering.

Vi erkender, at der kan være særlige grunde til, at værnepligten aftjenes uden for de militære værn, men det er og bør være undtagelsen, og det bør i hvert tilfælde ikke ske på en sådan måde, at det i øvrigt medvirker til at nedbryde det, der arbejdes for som Danmarks officielle linje. Det er inden for forsvaret, at den aktive fredstjeneste udøves, ikke i den civile værnepligts tjeneste.

Sønderby (V):

Jeg kan heller ikke lide overskriften. Forslagsstillerne ønsker med dette beslutningsforslag at gennemføre en nyordning for de civile værnepligtige og vil med det sidste punkt i bemærkningerne endda have indført vetoret for organisationerne.

Der skal ikke være tvivl om, at venstre vil medvirke til, at alle får mulighed for at vide mere om sikkerhedspolitiske spørgsmål, om Øst-Vest-problematikken, om Nord-Syd-dialogen osv., men der er, som ministeren siger, masser af muligheder for at få de oplysninger i de forskellige oplysningsforbund og andre steder.

Vi er også tilhængere af den lige og almindelige værnepligt og erkender, at nogle af de unge i den situation ikke ønsker at bære våben. Nu har man i beslutningsforslaget lige som opdelt de unge i de gode, dem med den positive fredstjeneste og alt det dér, og de onde. Vi respekterer de unge, der vælger at aftjene deres værnepligt som civile værnepligtige, men der er i dag så mange muligheder for at gøre dette, at vi ikke mener, der er behov for en nyordning.

Jeg vil samtidig benytte lejligheden til at anerkende alle de unge, der aftjener deres værnepligt i et af de tre værn, fordi de anser NATO som et positivt middel til at bevare freden.

Beslutningsforslaget indeholder fire punkter, som det i sig selv er alt for vidtgående at komme ind på, men der vil nok komme en masse spørgsmål under udvalgsarbejdet, som vil afsløre, at det ikke kan gennemføres.

Det kunne også i sig selv give muligheder for en debat om fredsbevægelser, deres formål, ensretning og midler, men det skal jeg afstå fra, kun har jeg lyst til at sige, at udsendelse af en pressemeddelelse om, at nogle fredsgrupper vil marchere til Washington for at forklare, at der nu skal være fred, kalder jeg ensidigt og ikke alment; det mener jeg ikke der er behov for at lade de civile værnepligtige deltage i.

Vi må i denne debat heller ikke glemme de muligheder, de unge har for at aftjene deres værnepligt som u-landsfrivillige; det er en vældig god ordning, som man har meget gode erfaringer med. Der er, som ministeren siger, jo heller ikke civile værnepligtige nok til alle de udstationeringsmuligheder, der er. Vi havde for år tilbage en debat om de civile værnepligtige, men den har vi jo ikke mere, det problem er løst.

Som det fremgår af disse bemærkninger, er venstre ganske naturligt enig med ministeren. Vi kan ikke støtte dette forslag.

Arentoft (FP):

Det er jo gået stærkt i dag med behandlingen af de foregående punkter på dagsordenen, så vi er nået dertil, at jeg kan nå at holde min ordførertale. Det var egentlig meningen, at jeg skulle være taget af sted, men nu kan jeg nå det, og derfor vil jeg gerne have lov til at læse et kort manuskript højt.

Fremskridtspartiet kan give SF ret i, at det er nødvendigt, at alternative sikkerhedspolitiske muligheder undersøges og efterprøves. Det er jo det, der bl.a. sker på højeste plan i Genève om mellemdistanceraketter, i Madrid, i FN osv., men det nytter ikke at lukke øjnene for de barske kendsgerninger og stikke hovedet i busken ligesom strudsene. Der skal forhandles, men forhandlinger kan der kun blive tale om, såfremt forhandlingsparterne står på lige fod, og det gør de stort set i dag.

At gå ind for ensidig nedrustning og tro, at såfremt vi i Danmark blot er artige drenge og piger, så er der ikke nogen, der vil gøre os noget, det er for naivt. At der er kræfter i

[Arentoft]

verden og i Danmark, der spiller på den frygt, der bor i os alle, er uhyggeligt, men vi lever gud ske lov i et demokrati, og enhver har lov til at forfægte sin mening og holdning, men det må ske for egne midler.

Derfor kan fremskridtspartiet ikke gå ind for dette forslag, som jo i realiteten går ud på at uddanne civile værnepligtige til forsvarsnihilister for skatteydermidler.

For at sige det endnu stærkere, så vender fremskridtspartiet sig imod forslaget, især fordi der her er tale om et forslag fra et politisk parti, som ønsker egne politiske mål opfyldt med et tilsyneladende uskyldigt forslag, der kan se fornuftigt ud. Men fremskridtspartiet har gennemskuet det.

Grethe Lyngs (CD):

Centrum-demokraterne kan selvfølgelig heller ikke støtte forslaget, da vi som bekendt er medlem af NATO og dermed har vore forpligtelser, og alle ved, at CD ønsker et effektivt forsvar. At nogle må fritages for militærtjeneste af f.eks. religiøse grunde, må vi acceptere.

Forslagsstillernes mening med dette beslutningsforslag er ganske tydelig, nemlig at arbejdet i indkaldelsesperioden skal være mere meningsfyldt, end det er nu, og at det skal være det for både de civile værnepligtige og almindelige værnepligtige. Men begrebet meningsfyldt skal og må være målrettet, og målet må være vores forsvar.

I bemærkningernes indledning står der, at store dele af de civile værnepligtige ikke er uvillige til at bidrage til landets sikkerhed. Jeg kan også henvise til den enorme tilgang til hjemmeværnet, vi har i denne tid. Men hvordan man skal bidrage til denne sikkerhed, det er vi meget uenige om, i hvert fald med SF.

Det skal ikke fremstå som mere attraktivt at blive civil værnepligtig end almindelig værnepligtig. Det vil være i modstrid med grundlovens § 81. Selvfølgelig skal det heller ikke føles som en straf, hvis man af personlige grunde vælger at blive civil værnepligtig. Men med de nuværende muligheder for både udstationering og lejrophold mener centrum-demokraterne ikke det kan opfattes sådan. Vi mener, det fungerer, som det er, og vi kan ikke støtte beslutningsforslaget – det ville være for naivt at tro.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Hvis hr. Pelle Voigt sidder og bliver lidt mistrøstig over indlæggene, vil jeg bede ham om at tænke tilbage til dengang, da vi havde diskussionen om, hvorvidt det skulle tillades civile værnepligtige at udføre andet end meningsløst skovarbejde. Dengang hørte vi stort set de samme taler vendt imod nyordningen: det ville gå sådan, at ingen ville aftjene værnepligt i forsvaret.

I mellemtiden er der jo sket det, at vi har gjort mindre brug af værnepligten, og jeg kunne godt have ønsket mig, at forsvarsministeren havde været her i dag, for jeg forstår, at han har nogle overvejelser om at udvide anvendelsen af værnepligtige. Hvis det bliver en realitet, er der ingen tvivl om, at antallet af nægttere vil stige igen, for en af årsagerne til, at vi har så få nægttere i dag, er jo, at værnepligtstjenesten – ja endda selve værnepligten – på det nærmeste er blevet en frivillig sag, og det er udmærket.

Jeg synes, at SF med sit forslag peger på en naturlig udvikling for noget, som vi længe har accepteret, nemlig at et værnepligtigt ungt menneske, som ønsker at deltage, har nogle muligheder for at udøve sin virksomhed, og jeg kan ikke se, at den omstændighed, at der i dag skulle være rigeligt med udstationeringspladser, skulle forhindre, at der blev udpeget flere; det koster jo ikke noget at have flere muligheder stående åbne.

Jeg tror, vi alle sammen i går fik tilsendt et brev fra Greenpeace, miljø- og fredsorganisationen, som fortæller, at den ikke må modtage civile værnepligtige i sin virksomhed. Jeg synes, det er helt enkelt og indlysende, at netop en sådan organisation burde være et sted, hvor man kunne aftjene sin civile værnepligt.

Men jeg så altså gerne, at vi fik denne debat om værnepligten og om det, som jo også er nævnt i SFs forslag, nemlig interessen for at bidrage til freds- og sikkerhedspolitik arbejde, for det er nok en kendt ting, at der er stadig flere, der engagerer sig, men at debatten om sikkerhedspolitik også bliver mere nuanceret. Jeg synes, det er et mål i sig selv at påkalde interessen for deltagelse i freds- og sikkerhedspolitik virksomhed, og kunne man skabe nye indgange til det, synes jeg også, vi burde være parate til lovgivningsmæssigt at åbne for det.

[Bilgrav-Nielsen]

Der er selvfølgelig stadig en mulighed tilbage for at bemane det danske forsvar. Sådan skal det også være, for der er lovgivet for, at vi skal have et militært forsvar, så det anfægter ikke den del. Men det åbner bare for nogle flere muligheder på dette område, og det synes jeg vil være en god ting.

Men nu et år før diskussionen om en ny forsvarsordning, hvor jeg forstår at værnepligtsdiskussionen skal genoptages, havde jeg gerne set, at man satte et arbejde i gang, der mere bredt tog diskussionen op om værnepligtiges anvendelse også inden for det civile område.

Jeg har samme opfattelse som hr. Knud Damgaard, nemlig at der absolut må åbnes mulighed for udpegning af andre egnede udstationeringssteder.

Steen Folke (VS):

I VS ser vi positivt på SFs beslutningsforslag om positiv fredstjeneste.

Jeg hører til dem, der har tilbragt et større antal måneder i Gribskovlejren med komplet meningsløst arbejde eller mangel på samme. Der er i høj grad brug for et mere konstruktivt alternativ til den form for civil værnepligt. Jeg ved godt, at der er udstationeringsordninger, der er udbygget – det var der også dengang, og de er siden blevet udbygget mere – jeg er også med på, at der er flere udstationeringspladser, end man for øjeblikket kan finde civile værnepligtige til, men det er jo ikke hele diskussionen.

Det er klart, at når folk bliver militærnægtere, så sker det af forskellige, men bestemte grunde. Det er en stillingtagen, der ofte – ikke nødvendigvis – involverer en interesse for en række af de spørgsmål, SFs beslutningsforslag peger på, og som ofte involverer engagement i nogle af de sikkerhedspolitiske og nedrustningspolitiske spørgsmål, som tages op med dette forslag. Det vil efter min vurdering være oplagt at give de interesserede en mulighed for at arbejde mere med den slags spørgsmål under deres erstatningstjeneste for den militære værnepligt.

Jeg synes, at ministerens indlæg her var alt for præget af det gustne overlæg. De indvendinger, der kom, var ikke særlig tungtvejende. Det er klart, at ingen bliver ekspert i disse spørgsmål, fordi de deltager i et 2-3 måneders kursus, men der er heller ingen, der

forpligter sig til at bruge de pågældende som foredragsholdere eller oplysere eller noget som helst andet. Det er et tilbud, de står til rådighed, og det står hvem som helst frit for at bruge dem eller lade være.

Ingen vil påstå, at der kommer eksperter ud af at beskæftige sig i nogle måneder med sådan nogle sager. Nu er det sådan, at en hel del givetvis i forvejen har beskæftiget sig med sagerne, og det er en del af baggrunden for, at de vælger at blive militærnægtere og dermed civile værnepligtige. Derfor vil der ofte være en større viden til stede, som giver et udmærket grundlag for en sådan indsats. I sin tid, hvor jeg selv var involveret i det, for jeg som militærnægter land og rige rundt og diskuterede med militærpersoner. Det er da klart, at det var ud fra et vist engagement og også ud fra, at jeg ligesom mange andre på forhånd havde beskæftiget mig med den slags problemer.

Meningen med dette forslag er, at det skal være et tilbud til interesserede, og en vis del af de civile værnepligtige vil være interesserede. Hvorfor skal de ikke have tilbuddet? Det synes jeg ikke ministeren kom med særlig gode argumenter imod. Faktisk kunne jeg ikke rigtig få øje på nogen.

Om udstationering sagde ministeren, at man ikke sådan kunne udstationere til organisationer ellign., der tjener økonomiske eller private interesser. Det synes jeg også er en meget snæversynet måde at anskue dette på. Der er vist ingen økonomiske interesser involveret i det, og hvad er det for nogle snævre private interesser, der er tale om? Det drejer sig om overordnede sikkerheds- og nedrustningspolitiske spørgsmål. Jeg synes, det er meget at affærdige det som noget med økonomiske eller private interesser.

Der kan sagtens peges på en lang række organisationer, som kunne bruge sådan nogle civile værnepligtige under en udstationeringsordning. Greenpeace har været nævnt i debatten som en af dem, der var forholdsvis oplagt, og som for tiden altså ikke kan få civile værnepligtige udstationeret. Jeg glæder mig trods alt over, at socialdemokratiets ordfører, hr. Knud Damgaard, i det mindste var rede til at se på dette med, hvad det er for nogle udstationeringssteder, der skal kunne godkendes. Der er altså en lille åbning dér.

Jeg må sige, at jeg savnede i hr. Knud Damgaards indlæg egentlige argumenter

[Steen Folke]

imod den del af SFs forslag, der går ud på at give civile værnepligtige mulighed for en kort uddannelse under et skoleophold på 2-3 måneder med mulighed for, at de så kan stille sig til rådighed for, hvem der gider høre deres synspunkter; det er åbent for enhver, der er ingen tvang involveret. Har hr. Knud Damgaard egentlige argumenter? Hr. Knud Damgaard sagde, at han var skeptisk, og at han fandt forslaget meget vidtgående. Jeg synes, det er et meget beskedent forslag, det er i virkeligheden et meget lidt vidtgående forslag. Har hr. Knud Damgaard egentlig nogen argumenter imod, at sådan nogle folk kan stille sig til rådighed for, hvem der gider bruge dem? Jeg mener, at det i al enkelthed og beskedenhed er det, forslaget går ud på, og jeg kan egentlig ikke se, at der fra socialdemokratisk side burde være nogen særlig tungtvejende argumenter imod det.

VS støtter forslaget.

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard (S):

Jeg vil da nødig gøre hr. Steen Folke ked af det. Jeg har det argument, at de af de unge, som er i stand til at foredrage om så komplicerede forhold, vil kunne gøre det i forvejen, og de, der ikke kan det, vil i hvert fald ikke kunne lære det på 3 måneder. Adgangen er der jo i forbindelse med den forøgelse af udstationeringen, jeg talte om, for dem, der kan i forvejen.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Jeg må nok sige, at hr. Knud Damgaard har en meget statisk menneskeopfattelse. Jeg ved ikke, om hr. Knud Damgaard selv er gået i stå, det skal jeg ikke udtale mig om, men jeg mener, at de fleste mennesker har mulighed for at udvikle sig og har mulighed for at lære, har mulighed for at blive klogere, mere vidende. Det er klart, at 2-3 måneders intens beskæftigen sig med dette i hvert fald er en indsprøjtning, man kan give forskellige mennesker. Jeg siger ikke, at så vil alle og enhver kunne blive prædikant på dette område, men jeg siger, at masser af unge herigenem vil få en mulighed, og at andre vil få en mulighed for at bruge den forøgede viden og det måske forøgede engagement, de kan er-

hverve sig ved denne lejlighed. Det kan selv hr. Knud Damgaard da ikke have så meget imod.

Erhard Jakobsen (CD):

Mit partis ordfører har med de ord, der var nødvendige, gjort klart, hvad der er centrum-demokraternes stilling, og det er hr. Steen Folke, der inspirerer mig til at tage ordet i denne sag. I modsætning til hr. Knud Damgaard ønsker jeg meget gerne at gøre hr. Steen Folke så ked af det, som jeg overhovedet kan. Det er ikke en livsopgave, men det er noget, jeg meget gerne gør.

Må jeg først sige, at jeg forstår fuldstændigt baggrunden for dette forslag, når jeg tænker tilbage. Mit kendskab til militærnægterbevægelsen og alt, hvad der er forbundet dermed, stammer fra Danmarks Radio, og derfor er det grundigt. Er der nogen steder, man har arbejdet med det og agiteret for det, så er det i Danmarks Radios udsendelser, ikke mindst ungdomsudsendelserne, men til ingen verdens nytte, og det er derfor, forslaget kommer. Al den militærnægterhistorie er jo død og borte. Der er en modstandsvilje blandt de unge, som vi aldrig har kendt magen til. Det er jo sandheden om det. Derfor skal man have statsstøtte til at køre det her. Det er jo sandheden om det.

Den begrundelse, hr. Steen Folke bad om, kan ministeren sikkert give - jeg kan i hvert fald meget hurtigt give den. Hvad er det, vi pålægger de unge, som aftjener deres værnepligt? Det er en værnepligt, altså ikke noget, de går hen og gør, fordi de er vældig interesserede osv. Nej, det skal de gøre ifølge loven. Man skulle altså sige til de andre: hvis ikke det er sjovt nok at gå ud og tørre rumpen på nogle børn og sådan nogle ting, så kan I i stedet for komme ind og blive politiske prædikanter. Kunne I ikke tænke jer at få 3 måneders understøttelse til det? Det var en rar måde at stille de 2 ting op på over for hinanden. Hvis de unge af mange forskellige grunde ikke ønsker at medvirke i den almindelige militæruddannelse, så må de værsgo påtage sig en pligt til at gøre noget andet samfundsgavnligt i stedet for. Det er et naturligt modstykke, men sandelig ikke, at de får et kursus i noget, de synes det kunne være vældig skægt at være med til, og måske komme ud at rejse, måske komme en tur til Zimbabwe

[Erhard Jakobsen]

eller andre steder og deltage i hele frihedsrørelsen osv. Jeg kan levende forestille mig det.

I modsætning til, hvad folk ellers siger de har, har jeg fantasi til at forestille mig alle de muligheder, man kunne dyrke for en bevægelse, der er uddød, og som derfor nu skal have statsstøtte for at holde liv i den.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Jeg ved ikke, hvad det var i hr. Erhard Jakobsens bemærkninger her, der i særlig grad skulle gøre mig ked af det. Nu har jeg jo hørt hr. Erhard Jakobsen ved temmelig mange lejligheder, og jeg mener nok, at han skal overgå sig selv for alvor at gøre mig ked af det. Det lykkedes ikke ved denne lejlighed. Det var en af de kendte travere fra hr. Erhard Jakobsens side.

Det er klart, at for centrum-demokraterne er sikkerhedspolitik militær, militær og atter militær. Det er oprustning, det er atomraketter. Det er det, centrum-demokraterne forstår ved sikkerhedspolitik, og det er en ærlig sag. (*Erhard Jakobsen: Hørt!*). Hr. Erhard Jakobsen siger: hørt, så det er ikke nogen forkert udlægning.

Der er altså andre, der tænker anderledes, og der er indført en civil værnepligt, som respekterer, at folk kan se anderledes på det end centrum-demokraterne, end selv hr. Erhard Jakobsen. Man må se i øjnene, at der stadig væk er folk, der tillader sig at tænke anderledes, sådan er det. De har mulighed for erstatningstjeneste. Det er såmænd ikke noget, de gør for sjov; det er faktisk også en værnepligt. De er tvunget til denne erstatningstjeneste; det er ikke for at få skæg og ballade. Det er, fordi der er tale om erstatningstjeneste.

Forslaget går i al sin enkelthed ud på at tilbyde en rimelig erstatningstjeneste, noget, der kan være en virkelig erstatning for, et alternativ til den tankegang, der er hr. Erhard Jakobsens, den militære tankegang, oprustningstankegangen. Var det ikke rimeligt, at disse mennesker som et led i aftjeningen af deres værnepligt – den har de helt på linje med militære værnepligtige – fik mulighed for at beskæftige sig med sikkerheds- og nedrustningspolitik på en alternativ måde? Jeg synes, hr. Erhard Jakobsens argumentation klædte sig selv af.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Hr. Steen Folkes bedømmelse af mit indlæg er selvfølgelig uden saglig interesse. Det, der står tilbage, er, at hr. Steen Folke ikke med ét ord modbeviste min påstand om, at de unge, der aftjener deres værnepligt, ikke gør det, fordi de følger en eller anden ideologisk eller anden interesse. De gør det, fordi det ifølge grundloven er en pligt. Som modstykke til det må nogle, som jeg helt erkender skal have lov til at være fri for det dér, udføre noget, der også for dem er en pligt. De skal ikke have betaling for at lave, hvad der er deres inderste interesse. Det er det, der er ulogisk i forslaget, og det var det, jeg ønskede at påpege.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Nu synes jeg, at hr. Erhard Jakobsen i virkeligheden kommer til at modarbejde sine egne argumenter i anden omgang, for i første omgang var det noget med at påstå, at aldrig havde værneviljen været større osv., og de unge meldte sig med begejstring, og jeg ved ikke hvad. Nu har vi fået understreget, at det, der er tale om, er en trist pligt. Det er altså ikke værneviljen og begejstringen, der driver folk ind i militæret, det er pligten.

(Kort bemærkning).

Bilgrav-Nielsen (RV):

Jeg mener, at hr. Erhard Jakobsen kommer lidt hurtigt ind i denne debat og kommer til at give udtryk for, at han ikke ønsker, at der skal, som han sagde, betales for, at man kan drive en virksomhed, som man nu bedst synes om. Et af de største problemer ved det, vi taler om i dag, er, at de civile værnepligtige får ingen betaling. Jeg synes godt, det kunne blive en af denne debats konklusioner, at den tid må være forbi. Vi har accepteret, at der kan aftjenes en anden form for værnepligt end den militære værnepligt, nemlig den civile med udstationering osv., men vi yder kun beskedne lømpepenge. Det synes jeg er for dårligt, og jeg håber, det er en af de ting, der kan blive dagens konklusion, at nu er det på tide, at vi indfører den samme løn til dem, der har valgt at aftjene en anden form for værnepligt.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Kun den ene bemærkning til klargøring af det, hr. Steen Folke sagde, at når jeg taler om den voksende værnevilje, så bygger jeg ikke på, hvor mange der går ind i militæret, fordi de også har en interesse i det, for det kan jeg intet vide om. Jeg bygger på det, som fru Grethe Lyngs også nævnte, at der er så stor en tilslutning til hjemmeværnet, at man ikke er i stand til at opfylde alle de ønsker, der er om at træde ind. Dertil kommer, at man hører rundt omkring fra officerer – det er det eneste, jeg kan vide – at det mandskab, de har, er helt anderledes positivt indstillet end før i tiden. Derfor har man lov til almindeligvis at antage, at værneviljen er større, og følgelig, at interessen for militærnægteri er mindre. Det var det, der var mit udgangspunkt.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er nu tilbage til talerrækken.

Pelle Voigt (SF):

Der er blevet talt meget om, hvem der var kede af det, og hvem der var glade, og hvem der forsøgte at gøre hinanden kede af det, og hvem der forsøgte at glæde hinanden. Det kan vel ikke undre, at jeg må konstatere, at både indenrigsministeren og rækken af borgerlige ordførere, der har talt i dag, har afvist det forslag, der ligger her, med argumenter, som jeg egentlig troede var uddøde med krigen i 1864. Den opfattelse af sikkerhedspolitik, disse borgerlige partier giver udtryk for, viser, at de ikke har forstået noget som helst og tilsyneladende ikke på nogen som helst måde er blevet påvirket af, hvad der er sket i den sikkerhedspolitiske debat, i hvert fald i årene siden den 2. verdenskrig. De har ikke forstået, hvorledes der sikkerhedspolitisk er en sammenhæng mellem en forsvarspolitik, en u-landspolitik, en bevidst ressource- og miljøpolitik, og at det, der egentlig er opgaven, ikke så meget er at opruste med henblik på en kommende krig, men at lave konfliktforebyggelse, at forhindre, at en sådan krig kommer.

Det er der øjensynlig et flertal i dette folketing, der er begyndt at forstå, og det skal man takke for, synes jeg. Jeg skal især takke for hr. Steen Folkes meget varme opslutning

omkring vores forslag og også for, at han igennem sin argumentation vedrørende en række af detaljerne i forslaget effektivt har påvist, hvad tankegangen bag forslaget er, og hvad det går ud på.

Man kunne måske også takke medkombatanten, hr. Erhard Jakobsen, for, at han tydeligere end indenrigsministeren fik forklaret, hvad det er, der er tanken med militærnægtertjenesten fra de borgerlige partiers side. Jeg forstod hr. Erhard Jakobsen sådan, at militærnægtertjenesten skulle være en straf for folk, der ikke ville aftjene deres værnepligt i militæret, og at det, man skulle sætte dem til – jeg beklager at måtte gentage det, men det var hr. Erhard Jakobsens eneste eksempel på, hvad man skulle sætte militærnægtere til – var at tørre rumper på børn. Uanset at det i enhver henseende er en god og nyttig og rimelig beskæftigelse, er det faktisk i institutioner her i landet en beskæftigelse, som man har mennesker uddannet til at tage sig af. Jeg vil nok tro, at der vil være stor forbløffelse i indenrigsministeriet – selv med den måde, reglerne i øjeblikket bliver administreret på, selv med de klager, der i øjeblikket kommer fra en række fagforeninger over, at militærnægtere bliver sat ind og tager arbejde fra folk, arbejde, som egentlig burde gives til faguddannede – over hr. Erhard Jakobsens forslag om, hvorledes man i fremtiden skal holde militærnægterne beskæftiget.

Jeg skal rette en tak til socialdemokratiets ordfører. Socialdemokratiet er jo stadig Danmarks største parti, og det er i høj grad i kraft af det indlæg, der i dag er kommet fra den socialdemokratiske ordfører, vi kan konstatere, at der nu i dette folketing er flertal for, at militærnægtere kan aftjene deres værnepligt i fredsbevægelserne og lignende bevægelser, og at skoleopholdet, den uddannelse, som går forud for aftjeningen af værnepligten, skal indrettes i overensstemmelse hermed og eventuelt forlænges. Det er et ganske vist lille, men i hvert fald klart fremskridt.

Hvad er det egentlig, militærnægterne har bedt om? I denne forbindelse tænker jeg på det, som kommer til udtryk i den linje, som følges af militærnægternes valgte repræsentanter. De beder ganske simpelt om at få lov til at aftjene værnepligt i stedet for at blive sat til alt muligt andet mærkværdigt og i ste-

[Pelle Voigt]

det for at blive sat til en sådan løntrykker- og skruetrækkerindsats, som hr. Erhard Jakobsen øjensynlig mener at de skal sættes til i daginstitutioner osv. De beder om at komme til at udføre en alternativ tjeneste til militærtjenesten, som er et positivt bidrag til afspænding og nedrustning og til Danmarks sikkerhed. Det nægter man militærnægterne fra de borgerliges side, ligesom man i sin tid mente, at militærnægtere var folk, der først og fremmest skulle bruges til at fælde træer i Gribskov og andre steder.

Men situationen har altså ændret sig her i dag. Jeg er overbevist om, at kan der ikke skabes flertal for det forslag, som nu ligger her, i dets helhed, så kan vi i hvert fald meget klart under udvalgsarbejdet få konstateret, at der er flertal for, at militærnægterne skal kunne udstationeres og arbejde i fredsbevægelserne, og for væsentlige ændringer af det nuværende skoleophold.

Jeg skal, efter at jeg nu har takket og skotset ordførerne, som det sig hør og bør, også takke nogle folk, som ikke er ordførere, som ikke engang er danskere, men som i dag forskellige steder fra har sendt telegrammer, som støtter dette forslag. Det drejer sig om det finske militærnægterforbund. Det drejer sig om miljøorganisationerne i Forbundsrepublikken Tyskland. Det drejer sig om militærnægternes organisationer i Forbundsrepublikken. Det drejer sig om militærnægternes organisation i Holland. Det drejer sig om den norske Folkerejsning mod Krig, som er den internationale afdeling af War Resistance International, og det drejer sig om det mellemkirkelige hollandske fredsråd, IKV, som i øvrigt i deres støttetelegram oplyser, at man faktisk har haft en ordning, hvorefter militærnægtere uden vanskelighed kan aftjene deres værnepligt i fredsbevægelsen i Holland, i de sidste 10 år. Se, her var måske noget at lære for de politiske ordførere, hvis politiske blik ellers er rettet mod det sydlige, mod EF og de velsignelser, som de mener at finde dér.

Finn Jørgensen (KF):

Jeg synes måske nok, at ordføreren for forslagsstillerne glemte at takke mig, fordi jeg satte på plads, hvad det var, der var fremsat forslag om.

Jeg vil da gerne takke ordføreren for forslagsstillerne, fordi han nu bekræftede, hvad det gik ud på. Det bekræftede jo det, jeg sagde, nemlig at nu skulle der uddannes agitatorer. De skulle uddannes på 2-3 måneders kursus. De skulle selv være med til at bestemme, hvad uddannelsen skulle omfatte. Det er det, der er det essentielle i det her. Det er ikke en diskussion om, hvorvidt der skal være mulighed for eller adgang til civil værnepligt. Det er jo erkendt, sådan er lovgivningen, men det er spørgsmålet, hvad indholdet af den pågældende værnepligt skal være, og det skal altså være uddannelse til ganske bestemte formål. Ordføreren for forslagsstillerne, som jeg igen vil sige tak til, bekræftede, at det skulle rettes imod det, der er Danmarks officielle politik. Folk skulle uddannes i at tage rundt i foreninger og fredsbevægelser og andre steder og nedgøre det, folketingsretten har bestemt.

Jeg synes også, det er værd at lægge mærke til – det er jo kun en understregning af, hvad det hele går ud på – at der skal kunne forhandles, der skal kunne nedlægges veto med hensyn til, hvor man sender de pågældende hen. Sender man dem ud til nogle, der kender til sagerne, som måske er dygtigere end de pågældende, så siger de nej tak til at komme derud, for så kan de blive belært om det ene og andet.

Jeg synes nok, at forslagsstillerne skulle have givet forslaget et par ord med på vejen om, at den uddannelse, der skulle finde sted, ikke skulle være ensidig. Det har vi fået bekræftet, at den skal være. Det havde da været naturligt, at man prøvede at sløre det ved at sige, at der skulle være alsidig oplysning, også om det, der er Danmarks officielle forsvars- og udenrigspolitik. At man så ikke havde ment det, er noget andet.

Sønderby (V):

Jeg synes nok, at diskussionen har sat tingene noget på plads, men jeg synes også, at ordføreren for forslagsstillerne næsten har været for glad for de taler, der er blevet holdt fra den ene side. Jeg har egentlig ikke opfattet hr. Knud Damgaards ordførertale som tilslutning til forslaget. Hr. Knud Damgaard har sagt, at der var nogle ting, man kunne kigge på. Så jeg synes nok, at man har været lidt for hurtig i vendingen.

[Sønderby]

Jeg har et spørgsmål til ordføreren for forslagsstillerne vedrørende det, man siger i punkt d.:

»De civile værnepligtiges landskontaktudvalg skal gives fuld forhandlingsret i alle spørgsmål, herunder vetoret ved valg af fremtidige udstationeringssteder.«

Dér vil jeg gerne spørge: hvad er det, man kan sige nej til? Der må jo være et eller andet. Jeg nævnte i min ordførertale, at der var kommet en pressemeddelelse om, at nu skulle der sendes en fredsdeputation til Washington. Hvis nu der skal sendes en deputation et andet sted hen, kan man så sige nej til det? Der må da være en forklaring. Der står ikke noget i bemærkningerne om det, ud over at der skal være vetoret. Jeg vil gerne have en forklaring på det.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg synes, at hr. Erhard Jakobsen har besvaret hr. Sønderbys spørgsmål på fortrinlig måde. Der skal kunne siges nej til, at man bliver sendt ud at tørre numser dér, hvor et ansat, lønnet personale burde gøre det. Der skal kunne siges nej til, at man, sådan som jeg f.eks. gjorde det, da jeg var militærnægter, erstatter en delvis bibliotekarstilling. Der skal kunne siges nej til, at militærnægtere anvendes som løntrykkere en række steder. I den øjeblikkelige situation er det sådan, at der af en række faglige organisationer har været klaget over anvendelsen af militærnægtere forskellige steder, uden at indenrigsministeriet har interesseret sig for klagerne.

Må jeg endelig sige til hr. Finn Jørgensen, at jeg meget stærkt beklager, at jeg ikke før fik takket ham for hans indlæg. Det skal jeg så gøre nu, selv om jeg samtidig må udtale en beklagelse af, at hr. Finn Jørgensen øjensynlig har forstået meget lidt af, hvad forslaget egentlig går ud på.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg synes nok, at ordføreren for forslagsstillerne er ved at komme ud at svømme nu. Det vil altså sige, at det ikke er arbejdets art, der skal være vetoret imod. Hvis nogle organisationer andre steder ikke vil have dem, så er det altså dem, der skal sige til de værne-

pligtige, at de skal sige nej. Så begynder det fuldstændig at flyde. Det var det, jeg sagde i min ordførertale: forslaget er uigennemtænkt, og udvalgsarbejdet vil vise, at det ikke kan lade sig gøre.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Det er vedrørende ordføreren for forslagsstillerens første indlæg, hvor han nævnte nogle udenlandske organisationer, der har sendt sympatitelegrammer. Det minder mig om behandlingen af jagtloven sidste år, hvor vi i landbrugs- og fiskeriudvalget modtog 32 henvendelser fra udenlandske ornitologiske foreninger, sågar helt fra Malta, der mente, at vi skulle ændre den danske jagtlov og lægge den under miljøministeriet, og hvad de ellers kunne finde på. Hvordan har de dog fået de ideer i udlandet? Der er da ikke nogen, der skal komme og fortælle mig, at man sidder i Tyskland og i Norge, og hvor det ellers var, og studerer danske forslag til folketingsbeslutning – medmindre de er blevet gjort opmærksom på, at det egentlig ville være mægtig godt, hvis vi kunne få sådan nogle tilkendegivelser. Det er nok det, der er tilfældet, og det vil jeg da godt høre lidt nærmere om.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg skal sige til hr. Arentoft, at jeg føler mig overbevist om, at nogle har gjort disse organisationer og måske andre organisationer, som desværre ikke har sendt tilslutningstelegrammer, opmærksom på, at det ville være en god idé. Det er jeg naturligvis meget glad for, og det takkede jeg heroppefra for at de har gjort, og jeg må da også takke dem, der har taget initiativ til, at disse telegrammer er kommet. Det er jeg meget fornøjet med.

Må jeg sige til hr. Sønderby, at hvis han havde gjort sig den ulejlighed at læse, hvad der står i det pågældende punkt i forslaget, så ville han se, at det, der er tale om i forhold til typer af arbejde osv., er eksemplificeret ved vetoret ved valg af fremtidige udstationeringssteder.

Hr. Sønderby hævder, at forslaget er dårligt gennemtænkt og ikke godt udarbejdet, og

[Pelle Voigt]

at det i udvalget vil blive vist, at det ikke forholder sig sådan, som jeg har sagt heroppefra. Jeg skal gøre hr. Sønderby opmærksom på, at vi et par gange i folketingets spørgetid har haft diskussioner om organisationer, som gerne ville have lov til at oprette udstationeringssteder, hvor militærnægternes organisationer meget gerne ville ud, men det argument, som har været anvendt fra indenrigsministeriets side, er, at der var en lang række udstationeringssteder, som ikke var udfyldt.

Heroverfor har bl.a. Militær- og nægterforeningen i Danmark dokumenteret – det har været fremdraget, det har været diskuteret her i salen, man kunne såmænd, hvis man interesserede sig for militærnægtere, læse om det i folketingets forhandlinger – at der fra en række faglige organisationer – det er man også udmærket bekendt med i ministeriet, jeg er sikker på, at indenrigsministeren kan bekræfte det – har været klager over, at militærnægterne blev anvendt på en måde, som man fandt skadede interesserne hos dem, der egentlig burde ansættes.

Det er det, dette handler om, og det er jeg sikker på vil komme frem i udvalget, hvis man ellers spørger de folk, dette drejer sig om. Det, der står i forslaget, er dybest set, at der skal gives reel indflydelse til de mennesker, denne tjeneste handler om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbe-

slutning henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (21/4 83):

Udtræder: Aase Olesen (RV)

Ny stedf.: Niels Helveg Petersen (RV)

Socialudvalget (26/4 83):

Udtræder: Aase Olesen (RV)

Nyt medl.: Anna-Lise Frølich (RV)

Kulturudvalget (26/4 83):

Udtræder: Bernhard Baunsgaard (RV)

Nyt medl.: Birgit Bjørnvig (RV)

Skatte- og afgiftsudvalget (22/4 83):

Udtræder: Bernhard Baunsgaard (RV)

Nyt medl.: Niels Helveg Petersen (RV)

Udtræder: Aase Olesen (RV)

Ny stedf.: Janne Normann (RV)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 27. april 1983, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 15.24